

Niet alle scholen hebben vakantie

De School in Zandvoort is altijd open, leerlingen stellen hun eigen lesrooster samen

Op basisschool De School in Zandvoort hebben leerlingen een grote vrijheid hun dag in te delen. Er zijn geen klassen, de onderwijsruimte lijkt op een kantoortuin in een kinderdasje.

Door ENZO VAN STEENBERGEN
ZANDVOORT AAN ZEE. Ze ging met hangende schouders naar school, kwam huilend thuis, was altijd moe, meldde zich vaak ziek en ging uiteindelijk helemaal niet meer naar de lessen. Het meisje (ze is twaalf jaar oud, op verzoek van de school wordt haar naam in dit artikel niet genoemd) kon op haar oude basisschool het werktempo niet bijbenen en kwam onder steeds grotere druk te staan. De leraren konden weinig doen, de rest van de klas moest namelijk verder met de stof.

Toen las haar oma in de krant over basisschool De School in Zandvoort aan Zee. Vijftig weken per jaar open van acht uur 's ochtends tot zes uur 's avonds. Kinderen mogen er zelf bepalen wanneer ze vakantie hebben, hoeveel dagen in de week ze lessen volgen, hoeveel uur per dag ze onderwezen worden en welke stof ze in welk gedeelte van het jaar willen maken. Klassen bestaan er niet, blijven zitten is onmogelijk.

Het ministerie van Onderwijs start volgend jaar op tien scholen een experiment van drie jaar met deze vorm van flexibel onderwijs. Minister Van Bijsterveldt (CDA) heeft er onlangs een brief over naar de Tweede Kamer gestuurd. Ze wil het basisonderwijs „aanpassen aan de wensen van deze tijd”, onder andere omdat steeds meer ouders gescheiden wonen of juist tweeverdiener zijn. Scholen krijgen de vrijheid de proef zelf in te vullen, als de kinderen maar 7.520 uur les krijgen in acht jaar en

hun prestaties niet onder de flexibilisering leiden. Wanneer de proef slaagt, wordt de mogelijkheid tot flexibel basisonderwijs landelijk ingevoerd. In haar brief noemt Van Bijsterveldt de resultaten van De School in Zandvoort als reden om de proef te starten.

In het kantoortje van De School zit Marjolein Ploegman. In 2008 richtte ze De School op. Daarvoor was ze als onderwijskundige werkzaam op verschillende hbo- en mbo-scholen. Daar zag ze veel ongemotiveerde leerlingen. Groepsonderwijs op gezette tijden maakt van leerlingen makke schapen die geen keuzes kunnen maken, zegt ze. De school van de toekomst wordt wat haar betreft opgebouwd vanuit de individuele leerling. Zo benut je de potentie van elke leerling het beste. „Waarom moet ie-

Leerlingen komen op hun eigen tijd binnen en pakken hun eigen werk uit hun laatje

dereen dezelfde lessen krijgen op dezelfde tijden? Hoe kan dat nou voor ieder kind even goed werken?”

Bij de oprichting van De School, in 2008, negeerde Ploegman bewust de wet. Onderwijs gegeven in door de minister vastgestelde vakanties mag je namelijk niet officieel meetellen als lestijd. Dat deed De School vanaf het begin wel. „We wilden iets aan de kaak stellen. Dan moet je risico durven nemen. Dat is gelukt”, zegt Ploegman nu.

De School is gevestigd in een oud kerkgebouw, hartje Zandvoort. Het twaalfjarige meisje dat hier een nieuwe plek vond leidt rond, geholpen door een vriendinnetje van tien. Ze praten veel, enthousiast en door elkaar heen. Over de tekeningen aan de

muur, de zelfgemaakte vlinders van gekleurd papier, hun medeleerlingen en de speciale manier van onderwijs op De School.

Op de vraag hoe de klaslokalen eruitzien op De School, had Ploegman vooraf verbaasd gereageerd. „Hoe bedoel je, klassen?” Er blijken helemaal geen klassen te zijn. De 52 leerlingen van De School zijn verdeeld over twee ruimtes. De twee vriendinnen zitten in 'de bovenbouw', voor kinderen tussen 8 en 12 jaar. Al mogen jongere leerlingen die met leren verder zijn dan hun leeftijdgenoten soms aanschuiven. De ruimte lijkt op een kantoortuin in een kinderdasje.

Leerlingen werken aan tafeltjes die in groepjes zijn neergezet. Ze overleggen zachtjes, maar doen allemaal ander werk. De één rekt, de ander spelt en weer een ander heeft een biologieboek voor zich. De leraar loopt rond. Iedere leerling heeft een dobbelsteen. Een rood vlak betekent 'niet storen'. Als het vraagteken omhoog is gedraaid, moet de leraar een vraag komen beantwoorden. In afwachting daarvan gaat de leerling verder met ander werk.

Zelden komen de twee vriendinnen tegelijk de school binnen. Dat is heel normaal. Leerlingen komen verspreid over de dag binnen, geven de leraar een hand en pakken hun eigen werk uit hun laatje. Ploegman: „Geen massale, drukke binnenkomst om acht uur 's ochtends. Binnenkomen gaat hier altijd rustig.” Klassikaal onderwijs is er voornamelijk tussen 10.00 uur en 12.00 uur en 14.00 uur en 16.00 uur. Dan mogen leerlingen niet in- en uitlopen en is er bijvoorbeeld gezamenlijk wiskunde, Engels of techniek. Verder houden leerlingen zelf op hun eigen weekplanner bij wanneer ze naar school gaan en welke stof ze moeten doen.

Elke tien weken wordt een individueel onderwijsplan samengesteld. Dat gebeurt in een gesprek van een uur tussen het kind, de leraar en één

van de ouders. Het meisje van twaalf heeft vorige week met haar lerares, Andrea Koopmans, en haar moeder afgesproken de komende tien weken spelling anders te gaan oefenen. Aan de hand van de in dat gesprek gestelde doelen wordt elke week een leerplan gemaakt.

Net als iedere basisschool in Nederland moet De School zich houden aan de Wet primair onderwijs. De School is verplicht leerlingen een bepaald aantal lessen te bieden. In Zandvoort moeten leerlingen dat (met hun ouders) zelf indelen. Zo kan een leerling ervoor kiezen tien weken op vakantie te gaan, als dat maar wordt ingehaald en alle verplichte stof na acht jaar is behandeld.

Dat de leerlingen – vanaf 4 jaar – zoveel inspraak hebben, komt door de sociocratische inslag van De School:

Een leerling kan ervoor kiezen tien weken op vakantie te gaan, als dat maar ingehaald wordt

elk kind heeft een individuele stem, maar wel met gebruik van argumenten. Werkt een bepaalde lesmethode niet en wil de leerling een ander leerboek? Het is mogelijk, maar alleen als de leerling kan aangeven waarom. Zoals het meisje van twaalf, dat uit de vorige spellingmethode de werkwoorden niet snapte. Ze stelde voor om een ander boek te gebruiken en nu werkt het wel.

De twee vriendinnen zijn een trap afgelopen en maken nu radslagen in het kleine danszaaltje, beneden in de oude kerk. De grootste voordelen van het flexibel onderwijs zijn voor hen dat ze niet opgejaagd worden en dat ze op hun eigen niveau kunnen werken. Nadelen zijn er ook, zeggen ze: „Als ik een lange dag heb inge-

pland, is het moeilijk me de laatste uren te concentreren.” Haar vriendin: „Soms zou ik opdrachten graag samen met vriendinnetjes maken, maar dan kan dat niet omdat we andere weekplanners hebben.”

De keuze voor De School was voor de moeder van het meisje van twaalf een lastige. Ze heeft er lang over getwijfeld. „Toen ze naar de basisschool ging, hebben wij heel bewust gekozen voor een traditionele school. Daar hadden we vertrouwen in. Uiteindelijk bleek het niet te werken, dus is dit beter.” Haar andere twee kinderen zitten nog wel op een traditionele school, dichtbij huis.

Op De School zitten ook leerlingen die het 'basispakket' volgen. Dat betekent elke dag onderwijs van 08.00 uur tot 14.00 uur en vrij tijdens de reguliere schoolvakanties. Het vriendinnetje van tien volgde die weg eerst ook. Dat had ook met de kosten te maken. Nu volgt ze het 'totaalpakket'. Handig, want dan hoeft ze niet meer elke ochtend heel vroeg op te staan om vanuit haar woonplaats Amsterdam naar Zandvoort te reizen.

De extra kosten voor het flexibele onderwijs op De School zijn dezelfde als die voor drie dagen buitenschoolse opvang in de week. Per jaar komt dat neer op 5.636 euro. Ouders hebben wel recht op een toeslag voor kinderopvang. Daarnaast betalen ouders op De School 500 euro voor eten, drinken en overblijven en 500 euro vrijwillige ouderbijdrage per jaar. Kinderen moeten op De School minimaal 940 uur per jaar onderwijs volgen, maar meer uren maken mag altijd.

De fijnste tijd om op school te zijn? De twee vriendinnen hoeven niet lang na te denken. „De normale vakanties natuurlijk.” Die plannen ze graag in als lestijd. Veel leerlingen zijn dan weg, de school is rustig en je kunt prima doorwerken. Ze giechelen: „En de juf is ook meteen minder chagrijnig.”

Kinderen bepalen zelf hoe hun lesrooster eruit ziet op De School in Zandvoort, daardoor begint en eindigt iedereen op een ander tijdstip de schooldag. Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer